

เรื่อง การขับเคลื่อนงานปกป้อง ส่งเสริม และสนับสนุนการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่

ชื่อ - นามสกุล นางสาวเบญจวรรณ ยี่ควี้

ตำแหน่ง นักวิชาการสาธารณสุขปฏิบัติการ

กลุ่มงาน อนามัยแม่และเด็ก

หลักการและเหตุผล

การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ เป็นรากฐานที่สำคัญของสุขภาพที่ดีตลอดชั่วชีวิตของมนุษย์ทุกคน มีประโยชน์ต่อสุขภาพทั้งด้านร่างกาย จิตใจและสติปัญญา เพราะนมแม่มีสารอาหารมากกว่า ๒๐๐ ชนิดที่สำคัญสำหรับการเจริญเติบโตและการพัฒนาสมอง รวมทั้ง มีสารช่วยเสริมสร้างภูมิคุ้มกันโรค สารต่อต้านอนุมูลอิสระ วิตามิน และแบคทีเรียที่ดีต่อระบบทางเดินอาหาร จากการศึกษาในระยะยาวยังพบว่า เด็กที่ได้กินนมแม่มีระดับสติปัญญาสูงกว่าเด็กที่ไม่ได้กินนมแม่ได้ถึง ๓ จุดโดยเฉลี่ย ซึ่งระดับสติปัญญาของเด็กที่เพิ่มขึ้นมีผลต่อพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กอย่างต่อเนื่องยาวนานไปจนถึงวัยผู้ใหญ่

กระทรวงสาธารณสุข มีนโยบายปกป้อง ส่งเสริม และสนับสนุนให้เด็กทุกคนได้กินนมแม่อย่างเต็มที่ ตามคำแนะนำขององค์การอนามัยโลก (WHO) ว่า “เด็กตั้งแต่แรกเกิดถึง ๖ เดือนควรได้กินนมแม่อย่างเดียว และกินนมแม่ควบคู่อาหารตามวัยจนถึงอายุ ๒ ปีหรือนานกว่านั้น” กรมอนามัยในฐานะหน่วยงานหลักในการดำเนินการขับเคลื่อนการปกป้อง ส่งเสริม และสนับสนุนการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ตั้งเป้าหมายในปี ๒๕๖๘ ไว้ว่า “ร้อยละของเด็กแรกเกิด - ต่ำกว่า ๖ เดือนกินนมแม่อย่างเดียวอย่างน้อยร้อยละ ๕๐”

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อติดตามสถานการณ์การดำเนินงานปกป้อง ส่งเสริม และสนับสนุนการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่
๒. เพื่อเป้าหมายร้อยละของเด็กแรกเกิด - ต่ำกว่า ๖ เดือนกินนมแม่อย่างเดียวอย่างน้อยร้อยละ ๕๐

วิธีการ/ขั้นตอนการดำเนินงานตามกระบวนการ

๑. รวบรวมผลการดำเนินงาน วิเคราะห์ปัญหา/อุปสรรค และปัจจัยความสำเร็จ
๒. จัดทำแผนงานโครงการขับเคลื่อนงานปกป้อง ส่งเสริม และสนับสนุนการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ (โครงการขับเคลื่อนพระราชบัญญัติฯ และส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ปี ๒๕๖๕)
๓. ถ่ายทอดแผนงานโครงการแก่ผู้รับผิดชอบในระดับพื้นที่
๔. ผู้รับผิดชอบดำเนินงานตามแผนการดำเนินงาน
๕. กำกับติดตามการดำเนินงาน (ศูนย์อนามัยรายไตรมาส / สสจ. ทุก ๕ เดือน)
๖. รวบรวมผลการดำเนินงาน รายงานตัวชี้วัดรอบ ๕ เดือนแรก และทบทวนแผนการดำเนินงาน
๗. ผู้รับผิดชอบดำเนินงานตามแผนการดำเนินงานรอบ ๕ เดือนหลัง
๘. กำกับติดตามการดำเนินงาน (ศูนย์อนามัยรายไตรมาส / สสจ. ทุก ๕ เดือน)
๙. จัดทำรายงานผลการดำเนินงานขับเคลื่อนงานปกป้อง ส่งเสริม และสนับสนุนการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่

สรุปและข้อเสนอแนะ

ปัจจุบัน อัตราการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวนาน ๖ เดือนทั่วโลกเพิ่มขึ้นเฉลี่ยเท่ากับร้อยละ ๔๔ จากผลการสำรวจสถานการณ์เด็กและสตรีในประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๖๒ (MICS๖) พบว่า อัตราการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวนาน ๖ เดือนมีเพียงร้อยละ ๑๔ ซึ่งยังต่ำกว่าอัตราเฉลี่ยทั่วโลก และจากข้อมูลเปรียบเทียบในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ พบว่า ประเทศไทยมีอัตราการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวนาน ๖ เดือน

ต่ำที่สุดอีกด้วย ในปีงบประมาณ ๒๕๖๔ สถานการณ์เด็กแรกเกิด - ต่ำกว่า ๖ เดือนกินนมแม่อย่างเดียวจากระบบข้อมูล HDC service ของกระทรวงสาธารณสุข พบว่า ภาพรวมของเด็กแรกเกิด - ต่ำกว่า ๖ เดือนกินนมแม่อย่างเดียวเท่ากับร้อยละ ๖๒.๑๔ โดยเขตสุขภาพที่ ๙ มีเด็กแรกเกิด - ต่ำกว่า ๖ เดือนกินนมแม่อย่างเดียวสูงที่สุดเท่ากับร้อยละ ๗๖.๔๑ รองลงมาคือเขตสุขภาพที่ ๗ ร้อยละ ๗๔.๒๐ และเขตสุขภาพที่ ๓ ร้อยละ ๗๓.๐๑ ทั้งนี้ไม่พบเขตสุขภาพที่ไม่ผ่านเป้าหมายที่ตั้งไว้ คือ ร้อยละ ๕๐

จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของ COVID-๑๙ ในหลายพื้นที่ของประเทศไทยอย่างต่อเนื่อง ยังคงสร้างความวิตกกังวลในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ให้แก่แม่และครอบครัวเป็นอย่างมาก ส่งผลให้แม่บางส่วนตัดสินใจที่จะไม่เลี้ยงลูกด้วยนมแม่ แล้วหันไปใช้นมผสมหรืออาหารอื่นแทน ซึ่งอาจส่งผลให้อัตราการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว ๖ เดือนอย่างน้อยร้อยละ ๕๐ ไม่บรรลุเป้าหมายในอนาคต จึงมีการให้คำแนะนำแก่แม่และบุคลากรด้านสาธารณสุขเกี่ยวกับมาตรการป้องกันการแพร่เชื้อโควิด ๑๙ ระหว่างการให้นมแม่ และสร้างความมั่นใจว่ายังคงให้นมแม่ได้ตามปกติ

การขับเคลื่อนนโยบายส่งเสริม สนับสนุน และปกป้องการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่

กระทรวงสาธารณสุข โดยกรมอนามัยร่วมกับภาคีเครือข่ายทั้งภาครัฐ สถาบันการศึกษา ภาคประชาสังคม และภาคเอกชน ให้ความสำคัญและดำเนินงานปกป้อง ส่งเสริม สนับสนุนการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างต่อเนื่อง ดังนี้

๑. ขับเคลื่อนพระราชบัญญัติควบคุมการส่งเสริมการตลาดอาหารสำหรับทารกและเด็กเล็ก พ.ศ. ๒๕๖๐ เพื่อปกป้องสิทธิและสุขภาพของเด็กทุกคนไม่ให้เสียโอกาสในการกินนมแม่ ผ่านการควบคุมวิธีการโฆษณาและการส่งเสริมการตลาดให้เหมาะสม
๒. ขับเคลื่อนการดำเนินงานโรงพยาบาลสายสัมพันธ์แม่-ลูก (BFHI) เพื่อพัฒนาระบบบริการสุขภาพให้ได้ตามมาตรฐานโรงพยาบาลสายสัมพันธ์แม่ลูก และการพัฒนาศักยภาพพยาบาลเฉพาะทาง สาขาการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่
๓. ผลักดันนโยบายส่งเสริมและสนับสนุนสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ โดยการส่งเสริม นโยบายการลาคลอดของพ่อและแม่ การสนับสนุนเงินอุดหนุนเพื่อช่วยลดภาระครอบครัว การจัดตั้ง มุมนมแม่ในสถานประกอบกิจการสำหรับแม่ทำงาน รวมถึงการจัดบริการขนส่งนมแม่โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย
๔. สร้างความรู้และเสริมพลังในการส่งเสริม สนับสนุน และปกป้องการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ในระดับพื้นที่ โดยสร้างความร่วมมือระหว่างสถานพยาบาล อาสาสมัครสาธารณสุขชุมชน และกลุ่ม/ชมรมในชุมชน ให้เกิดแนวทางการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ในพื้นที่ที่เหมาะสมกับบริบทของชุมชน

ช่องทางการเผยแพร่

๑. เว็บไซต์สำนักส่งเสริมสุขภาพ